

זרע שמשון המפואר

עם פירוש פרי שמשון

קובץ דרושים ערבים ומתוקים,
מרגליות זוהרות באור יקרות, מתורת רבינו
סיני ועוקר הרים, הפועל ישועות בקרב הארץ.
רבינו החיד"א וגדולי הדורות העידו עליו גדולות ונצורות.

המקובל האלקי החכם
רבי שמשון חיים נחמני זיע"א
בן רבי נחמן מיכאל זיע"א

מחבר הספרים הקדושים
'תולדות שמשון' ו'זרע שמשון'
אשר בירך והבטיח בני חיי ומזוני טבי ללומדים בתורתו,
ורבים נושעו בזכותו בכל מילי דמיטב.

בום ישועות

ליקוט מהמחברים זי"ע אשר אמרו שהלימוד
בספריהם פועל ישועות, ומהמחברים זי"ע
שנפטרו ללא זש"ק וטמנו כוחם בספריהם,
העוסקים בתורתם זוכים לישועות כמפורסם.

מכון תולדות שמשון

ל"ג האון המקובל חסידא קדישא
רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זי"ע

לפמוד - להענינו - להוושע.

שם ושארית לדינים

גליון תפ"ג | פרשת וארא

פרשת וארא חידוש ט

טעם עשירות ישראל במכת דם וגם ביציאתם ממצרים

מִדְרַשׁ רַבָּה (שמו"ר ט, ט), אָמַר רַבִּי לִוִּי מִמַּכַּת דָּם הָעֲשִׂירוֹ יִשְׂרָאֵל, שְׁלֹא הָיָה הַמְצָרִי יָכוֹל לְשַׁתּוֹת מֵיִם וְכוּ' אֶלֶּא אִם כֵּן הָיָה לוֹקְחָהּ מִיִּשְׂרָאֵל וְכוּ'.

יֵשׁ לְדַקְדָּקִי (קושיה א'), מַה צֶּרֶךְ הָיָה שִׁיתְעַשְׂרוּ יִשְׂרָאֵל מִמַּכַּת דָּם וְהֵלֵא הַבְּטָחַת וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גְּדוֹלָה' (בראשית טו, יד) אֵינּוּ אֶלֶּא בְּשַׁעַת יֵצִיאָתֶם דְּוָקָא, וּמְכַל שְׁכֵן שְׁכָבָר הוֹדִיעַ הַקְּבָ"ה בְּתַחֲלַת הַשְּׁלִיחוֹת שְׁסוּפָם לְזָכוֹת לְרִכּוּשׁ גְּדוֹל בְּדֶרֶךְ שְׁאֵלָה כְּדַכְתִּיב (שמות ג, כא-כב) וְהָיָה כִּי תִלְכּוּן לֹא תִלְכוּ רִיקָם וְשְׁאֵלָה אִשֶּׁה' וְכוּ'.

א. היכר מכת דם למצרים רק אם יתעשרו ישראל

וְעוֹד יֵשׁ לֹמַר, דְּאִיתָא בְּזֵהָר רִישׁ פְּרֻשַׁת בַּא (ח"ב לג, א), וְזֵה לְשׁוֹנוֹ: אֵיּוֹב מְקַרְבֵּי עֲטָא דְּפִרְעָה הָיָה וְכֵד קָם פִּרְעָה עֲלֵיהּוּ דִּישְׂרָאֵל בְּעָא לְקַטְלָא לֹון, אָמַר לִיהּ לֹא, אֶלֶּא טַל מְמוֹנָהוֹן וְשְׁלִיט עַל גּוֹפִיהוֹן כְּפּוֹלְחָנָא קִשְׂיָא וְלֹא תִקְטַל לֹון, אָמַר לִיהּ הַקְּבָ"ה בְּהֵוָה דִּינָא מְמַשׁ תְּהָא דְּאִין וְכוּ'.

וְיֵשׁ לֹמַר, דְּאִיתָא בְּפִרְק ח' דְּבַבְכָא בְּתַרְא (קטז, א), דְּרַשׁ רַבִּי פְּנַחֶס בַּר חֲמָא קְשָׁה

פרי שמשון

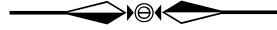
א. על הפסוק (שמות ז, כא): וְהִדְגָה אֲשֶׁר בִּיאָר מִתָּה וּיִבְאֵשׁ הַיָּאָר וְלֹא יִכְלוּ מְצָרִים לְשַׁתּוֹת מֵיִם מִן הַיָּאָר וְיָהִי הַיָּם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם. ב. במדרש רבה שלפנינו הגירסא רבי אבין הלוי, ובליקוט שמעוני (רמז קפב) הגירסא רבי לוי. ג. ממכת דם העשירו ישראל כבוד, המצרי וישראל בבית אחד והגיגית מלאא מים, ומצרי הלך למלאות הקיתון מתוכה מוציאה מליאה דם, וישראל שותה מים מתוך הגיגית, והמצרי אומר לו תן לי בידך מעט מים ונתון לו ונעשו דם, ואומר לו נשתה אני ואתה מן קערה אחת וישראל שותה מים והמצרי דם, וכשהיה לוקח מיישראל בדמים היה שותה מים, מכאן העשירו ישראל. ד. תחילה יבואר הטעם שהתעשרו ישראל ממכת דם, ואחר כך יבוארו מדוע לאחר עשירות זו התעשרו שוב על ידי שאילת כלים מהמצריים, ויתבאר עוד כמה נשאים בעניני השאלת הכלים, וביאור מילות חז"ל נוספיה. ה. ונתתי את חן העם והנה בעיני מצרים ויהי כי תלכון לא תלכו ריקם, וְשְׁאֵלָה אִשֶּׁה מִשְׁכַּנְתָּהּ וּמִגֵּרַתָּהּ בֵּיתָה כְּלִי כֶסֶף וְכֵל זָהָב וְשִׁמְלַת וְשִׁמְתָם עַל בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנֵי בְּתֻלְתֶּיכֶם וְנִצַּלְתֶּם אֶת מִצְרַיִם. ו. וכן זוהי שיטת רבי עקיבא, המובא בהגדה של פסח, שכל מכה ומכה שלקו בה המצריים במצרים, היתה של חמישים מכות. וזה לשון הגמרא: דרש רבי פנחס בן חמא קשה עניות בתוך ביתו של אדם יותר מחמישים מכות, שנאמר (איוב יט, כא): חֲנַנִּי חֲנַנִּי אֲתָם רַעִי כִּי יָד אֶלּוֹךְ נִגְעָה בִּי, וְקָא אִמְרִי לִיהּ חֲבֵרִיהּ (שם לו, כא) הַשְּׁמַר אֶל תַּפְן אֶל אָוֶן כִּי עַל זֶה בְּחֵרַתְּ מַעֲנִי. וברשב"ם: כי יד אלוך וגו' - היינו חמישים מכות, שהרי במצרים דכתיב ביה (שמות ח, טו) 'אצבע אלקים הוא' לקו עשר מכות, נמצא ליד שיש בה חמש אצבעות חמישים מכות. אל תפן אל און - אל תהרהר אחר מדת הדין כי יש מצרים יותר ממך. כי טוב לך זה החמישים מכות מעוני, והרי יש לך כסף וזהב וקרעות, ועדיין הקדוש ברוך הוא מרחם עליך יותר מהרבה בני אדם שהן עניים. ז. על ידי שהיהודים התעשרו ממכת דם, ניכר אכן המכה אצל המצריים. אמר אם לו איש יום מתעשרים, אז המצריים אומר ששלוך בהם המצריים במכת דם, פחות ניכרים מהעניות שיש לישראל, שהרי העניות היא יותר מחמישים מלקות. ח. תרגום: איוב היה מיתועי פרעה הקרובים, וכשקם פרעה על ישראל רצה להורגם, אמר לו איוב לא, אלא טול את ממונם ותשלט על גופיהם בעבודה קשה ולא תהרגם, אמר לו הקב"ה באותו דין ממש שהיה נידון. וכוונתו היתה, על ידי שלקו בממונם, יוכלו לשלול על גופם. וראה מה שכתב רבינו במגילת אסתר (חידוש יב) בביאור הפסוק (אסתר ג, יג) 'ושללם לבו'. ומקדים דברי הגמרא בחולין (קה, ב) שאין למזיקים רשות לקחת מכל דבר שהוא סגור וחתום ומנוי, עד שימצאו דבר שהוא הפקר. ודברי הגמרא בחגיגה (ד, ב), שעל ידי שהורע מזול של אדם בענין אחד על ידי שקיבל כוויה, כבר יכל מלאך המוות לטול נשמתו. והמן הרשע פחד שגולי יתקבצו היהודים להשיב מלחמה לגוים, ולכן התחכם להרע והפקיר כל ממונם של היהודים, וכוונתו היתה, שכאשר יתחילו המזיקים לשלול בממונם של ישראל יתרה ויתחשל גם במולם, ועל ידי כך יוכלו להורגם.

לְשָׂכַר טַרַח וְעִמַּל שְׁעֵבֹדָם, אֲבָרְהָם הִיָּה יָכוֹל לומר לא תתן לי השֵׁעֵבֹד וְלֹא תתֵּן לִי הַרְכֹּשׁ, עַל דְּרָף לֹא מִדְּבַשָּׁף וְלֹא מִמְקַצֵּף (תנחומא בלק ו,ו), וְאִם נִגְדוּר הַשְּׁעֵבֹד מִחֲמַת הָעֹנֹת מֵה צָרָף לְהַבְטִיחַת רְכוּשׁ גְּדוֹל.

אברהם נענש בשעבוד בניו על שלא השאיר הנפשות בקדושה

וַיִּוָּבֵן בְּמֵאֵי דְאֶמְרִינָן בְּפֶרֶק ג' דְּנִדְרִים (לב, א), מִפְּנֵי מָה נֶעֱנַשׁ אֲבָרְהָם וְנִשְׁתַּעֲבָדוּ בְּנָיו מֵאֲתִים וְעֵשֶׂר שָׁנִים, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר מִפְּנֵי שֶׁהִפְרִישׁ בְּנֵי אָדָם מִלְּבֵא תַחַת כְּנַפְיָהּ הַשְּׂכִינָה שְׁנֹאֲמַר (בראשית יד, כא) 'תֵּן לִי הַנֶּפֶשׁ וְהִרְכַּשׁ קַח לָךְ', עכ"ל. וְאֲבָרְהָם הִשִּׁיב הַכֹּל, בֵּין הַנֶּפֶשׁ וּבֵין הַרְכֹּשׁ. וְהִרְכֹּשׁ לֹא הִשִּׁיבו אֲלָא מִמִּדַּת חֲסִידוּת הוֹאִיל שֶׁכָּבַר זָכָה בּו, כְּדַתְנָן (ב"ק קיד, א) הַמְצִיל מִן הַנְּהַר וּמִן הַגַּיִס וּמִן הַלְּסָטִים הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ, שֶׁהַבְּעָלִים מִתִּיאֲשִׁים מִמְּנוּי (רש"י), וּמִכָּל שֶׁפִּן הֵכָא שֶׁהַמֶּלֶךְ סָדוּם שֶׁהוּא הַבְּעַל עֲצוּמוֹ נִתְּנוּ לוֹ בְּמִתְנָה גְּמוּרָה דְּכְתִיב 'וְהִרְכַּשׁ קַח לָךְ'. וּמִזֶּה נִטַּל שְׂכָרוֹ, דְּאֶמְרִינָן בְּחֵלִין (פט, א) בְּשָׂכַר שְׂאֲמַר אֲבָרְהָם אֲבִינוּ (בראשית יד, כג) 'אִם מְחוּט וְכוּ' [וְעַד שְׂרוּף נִעְלַן] זָכוּ בְּנָיו לְשָׁנֵי מִצְוֹת וְכוּ'. אֲבָל הַנֶּפֶשׁ הַחֲזִירוּ שְׁלֵא מִן הַדִּין וְעַל כֵּן נֶעֱנָשׁוּ בְּנָיו בְּשֵׁעֵבֹד, שֶׁהִיָּה לוֹ לְהַצִּיל אוֹתָן הַנֶּפֶשׁוֹת מִטְּמֵאָתָן וְלְהַחֲזִירָן לְקַדְשָׁהּ.^ט

וְלָכֵן מָדָה כְּנִגְדַּ מָדָה, מִתַּחֲלָה הֶעֱשִׂירו וְשָׂאֵל, וְאַחַר כֵּן הַמְצַרִּים לָקוּ בַּגּוֹפֶם, וְאַחַר כֵּן הִצְרָף לָקִים גְּזוּת אֲבָרְהָם (תירוץ נוסף לקו' א').

בירור הטעם שהתעשרו ישראל

אֲבָל עֲדִין קָשָׁה (קושיה ב') שְׂאִם כָּבַר הֶעֱשִׂירו מֵה צָרָף שִׁישְׂאָלוּ אִישׁ מֵאֵת רַעְהוּ, וְהֵלֵא כָּבַר הִיָּה לָהֶם רְכוּשׁ גְּדוֹל שֶׁהָיוּ עֲשִׂירִים. וְעוֹד קָשָׁה (קושיה ג'), דְּבִפְרָק קִמָּא דְסוּטָה אֶמְרִינָן (יא, ב) שֶׁבְּשָׂכַר נְשִׁים צְדִיקוּת נִגְאָלוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמְצַרִּים וְכוּ', וּבְשָׂכַר שֶׁתְּשַׁכְּבוּן בֵּין שְׁפִתֵי זָכוּ לְבַזַּת מְצַרִּים שְׁנֹאֲמַר (תהלים סח, יד) 'כְּנַפְי יוֹנָה וְכוּ'. וּבִפְרָק קִמָּא דְבִרְכוֹת (ט, א) אֶמְרִינָן 'דְּבַר נָא' (שמות יא, ב'), אִין נָא אֲלָא לְשׁוֹן בְּקָשָׁה, בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ לָךְ וְאָמַר לָהֶם לִישְׂאֵל 'וְיִשְׂאָלוּ אִישׁ מֵאֵת רַעְהוּ וְכוּ', כְּדִי שְׁלֵא יֵאמַר אוֹתוֹ צְדִיק וְעֵבֹדוֹם וְעֵנּוּ אֲתָם' (בראשית טו, יג) קִיִּם בָּהֶם, וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גְּדוֹל, לֹא קִיִּם בָּהֶם, עכ"ל. וְהָרִי הֵם סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה, דְּמִמָּה נִפְשָׁף אוֹ שְׁזָכוּ לְבַזַּת מְצַרִּים בְּשָׂבִיל הַנְּשִׁים, אוֹ בְּשָׂבִיל הַבְּטִיחַת אֲבָרְהָם.

מקדים בבירור הנכסות הקב"ה לאברהם שיצאו ברכוש גדול

וְנִחְזִי אֲנִן לְמָה הַבְּטִיחַ הַקְּב"ה לְאֲבָרְהָם 'וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גְּדוֹל', אִם הוּא

פרי שמשונו

ט. מידה כנגד מידה על כך שהמצריים הלכו את ישראל קודם בממונם, לקו גם הם קודם בממונם, וזוהו התעשרו ישראל.
י. אם תשכבו בין שפתיים כפי יונה הנחפה בכסף וְאֲבָרוּתִיָּה בִּירְבֹּק רִירוֹן. יא. דְּבַר נָא בְּאִנְיָ הַעֵם וְיִשְׂאָלוּ אִישׁ מֵאֵת רַעְהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רַעְהוּתָה כְּלִי כֶסֶף וְכִלֵי זָהָב. יב. לְשׁוֹן הַפְּסוּקִים: (יג) וַיֵּאמֶר לְאֲבָרָם יֵדַע תִּדַע כִּי גַר יִהְיֶה זֶרֶף בְּאַרְץ לֹא לָהֶם וְעֵבֹדוֹם וְעֵנּוּ אֲתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, (יד) וְגַם אֵת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּן יִבְדּוּן וְנִי וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גְּדוֹל. יג. לְשׁוֹן הַפְּסוּקִים (כא-ג): וַיֵּאמֶר מֶלֶךְ סָדוּם אֶל אֲבָרָם תֵּן לִי הַנֶּפֶשׁ וְהִרְכַּשׁ קַח לָךְ. וַיֵּאמֶר אֲבָרָם אֶל מֶלֶךְ סָדוּם הַרְמֵתִי יְדֵי אֵל ה' אֵל עֲלִיּוֹן קִנְה שְׂמִים וְאַרְץ, אִם מְחוּט וְעַד שְׂרוּף נִעַל וְאִם אֶקַּח מִכָּל אֲשֶׁר לָךְ וְלֹא תֵאמַר אֲנִי הֶעֱשִׂרְתִּי אֶת אֲבָרָם. יד. וְנִעֲנַשׁ עַל כֵּךְ הַחֲזִיר הַנֶּפֶשׁוֹת. טו. לָכֵן מִצַּד הַדִּין לֹא הִיָּה צָרִיךְ לְהַחֲזִיר. טז. שְׂמֵלֶךְ סָדוּם הוּא הַמוֹשֵׁל שֶׁל כָּל הַנְּתִינִים שֶׁלּוֹ, וְהוּא הַבְּעָלִים שֶׁלָּהֶם, וְקוּנָה אוֹתָם קִנְיֵן הַגּוֹף. יז. מִשׁוּם הַחֲזִירוֹ הַמִּמּוֹן, קִיבַל שְׂכָרוֹ שִׁיבְלוּ בְּנָיו שְׁנֵי מִצְוֹת, חוּט שֶׁל תְּכַלַּת וְרִצּוּנָה שֶׁל תְּפִילָּן. יח. אֲבָרְהָם לֹא הִיָּה צָרִיךְ לְהַשִּׁיב הַרְכֹּשׁ כִּי הַבְּעָלִים הַתִּיאֲשִׁרוּ, וּמִכָּל מְקוֹם הַשִּׁיב מִמִּדַּת חֲסִידוּת וְקִיבַל עַל זֶה שְׂכָר. אך אֵת הַנֶּפֶשׁוֹת לֹא הִיָּה לוֹ לְהַחֲזִיר אֲלָא לְהַשִּׁיר בְּקִדּוּשָׁה, וְנִעֲנַשׁ עַל כֵּךְ שֶׁהִשְׁתַּעֲבָדוּ בְּנָיו. וּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵי רַבִּינוּ לְהֵלֵן, שֶׁהִיָּת הַשְּׂמִימֹן בְּעֶקְרוֹן שִׁיךְ לְיוֹשְׁבֵי סָדוּם, כֹּאשֶׁר הַחֲזִיר הַנֶּפֶשׁוֹת, הִיָּה צָרִיךְ לְהַחֲזִיר גַּם אֶת מִמּוֹנָם.

בזכות נשים צדקניות שעסקו בריבוי הבנים נגאלו אבותינו

נסמרו לפרעה שהוא העורף נגד אברהם צואר הקדושה

וזה הגלות היתה דוקא במצרים^ט, לפי שאברהם הוא צואר הקדשה שמרגלית שהיתה תלויה בצוארו היו בה כל נשמות הגרים^כ, ומצרים הוא צואר לאנדרטי של מלכיות, ופרעה הוא הערף אחורי הצואר, ונמסרו תחת צואר זה להיות גרים במצרים לעמת צואר הקדש ששם נפשות הגרים תלויות, לקבץ הנדחים שנתפזרו על ידי אברהם^{כא}.

הנשמות במצרים היו גם תיקון לאדם הראשון ודורות קודמים וידוע (פע"ח שער חג המצות פ"א) שהנשמות שהיו במצרים היו גם כן נשמות עשוקות בקלפות בחטא הדורות הראשונים, [אנוש] מבול פלגה סדום, שהיו ניצוצות של אדם הראשון שבאו להתקן באותם הדורות, ואדרבא נתקלקלו ונטמעו.

מיתת אחד מחמשה תיקנה הנפשות שהחזיר אברהם

הנשמות במצרים היו גם תיקון לאדם הראשון ודורות קודמים

ומכיון שרבו ישראל באותו הזמן שהיו כלם מתחלה נשמות עשוקות ומטמעות, נמצא שהחזירו הרבה נשמות תחת כנפי השכינה ותקנו גם כן הפגם שעשה אברהם אבינו להחזיר הנשמות אל מלך סדום, שאף על פי שארבעה חלקים מתו, מפל מקום כבר נולדו בישראל ונכללו בכלל ישראל. אלא שטמעם אחר מתו, לפי שלא היו רוצים לצאת, ומיתתן היתה כפרתן ותקונן^{כב}, ומעתה היו ראויים לצאת מהגלות.

הנשים גרמו ריבוי בנים ובכך קיצרו שנות תוקף השעבוד

כשתוקנו הנפשות מן הדין שיחזור הממון לאברהם וזרע ומכיון שיצאו, הדין גותן שיחזרו להם הרכוש שלא רצה לקבל אברהם מטעם חסידות, כמו שאמר לו הקב"ה (בראשית טו, יג) 'דע תדע' וכו' 'ואחר כך יצאו ברכש גדול', כלומר שיחזרו הנפשות ויחזרו גם לך הרכוש,

ועוד אמרו המפרשים, שגלות מצרים לא היתה נגזר אלא על ששים רבוא, וישראל במצרים היו חמש פעמים ששים רבוא, וחמשים עלו בני ישראל (שמות יג, יח) אחד מחמשה יצאו וכו'^{כב} (רש"י שם), ולכן תקף הגלות לא היתה אלא פ"ו שנה דהינו אחד מחמשה, ורב בנים השלים המנין של ת"ל שנה^{כג}.

יט. נתבאר, שנענשו בניו בשעבוד על שהחזיר הנפשות למלך סדום - לתוך הקליפות. וכעת יבואר מדוע השתעבדו דוקא במצרים. כ. עשרה מאמרות, מאמר אם כל חי, חלק ג' סימן כו. כא. היות שהמצריים הם הכח שמתנגד לאברהם, שאצל אברהם הנשמות היו תלויות בצוארו, ולעומת זאת במצרים היו תלויים בעורף פרעה, 'הערף' אותיות 'פרעה', שפרעה הוא בחינת אחוריים משום שהוא יונק מהטומאה, היפך הצואר שהוא בחינת פנים משום שהוא מהקדושה. כב. שמתו ארבעה חמישיות, בשלשת ימי אפילה. כג. הגלות היתה אמורה להיות ארבע מאות ושלשים שנה לשישים ריבוא איש. וכנגד מה שהיו פי חמש יותר משישים ריבוא, התמעטו שני הגלות לחמישית. כד. לכן נאמר שהגאולה היתה בזכות הנשים, שעל ידי שהשתדלו לגרום פריה ורבייה והתרבו הבנים, התקצרו שנות הגלות, כנ"ל. אך אם היו מתעכבים עד סוף ארבע מאות ושלשים שנים, כבר לא היה הגאולה משום שהיו משתקעים בטומאה. כה. היות שנשמות אלו היו מכלל ישראל, לכן הניצוצות התעלו בכך שהיו בני ישראל, על מה שאברהם החזיר את הנפשות למלך סדום. והטעם שמתו, לא משום משום שלא רצו לצאת ממצרים. אמנם, אם היו רוצים לצאת, בודאי שהיו יוצאים עם כלל ישראל, ומכל מקום היה תיקון לנפשות העשוקות.

פרי שמשוו

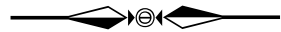
יט. נתבאר, שנענשו בניו בשעבוד על שהחזיר הנפשות למלך סדום - לתוך הקליפות. וכעת יבואר מדוע השתעבדו דוקא במצרים. כ. עשרה מאמרות, מאמר אם כל חי, חלק ג' סימן כו. כא. היות שהמצריים הם הכח שמתנגד לאברהם, שאצל אברהם הנשמות היו תלויות בצוארו, ולעומת זאת במצרים היו תלויים בעורף פרעה, 'הערף' אותיות 'פרעה', שפרעה הוא בחינת אחוריים משום שהוא יונק מהטומאה, היפך הצואר שהוא בחינת פנים משום שהוא מהקדושה. כב. שמתו ארבעה חמישיות, בשלשת ימי אפילה. כג. הגלות היתה אמורה להיות ארבע מאות ושלשים שנה לשישים ריבוא איש. וכנגד מה שהיו פי חמש יותר משישים ריבוא, התמעטו שני הגלות לחמישית. כד. לכן נאמר שהגאולה היתה בזכות הנשים, שעל ידי שהשתדלו לגרום פריה ורבייה והתרבו הבנים, התקצרו שנות הגלות, כנ"ל. אך אם היו מתעכבים עד סוף ארבע מאות ושלשים שנים, כבר לא היה הגאולה משום שהיו משתקעים בטומאה. כה. היות שנשמות אלו היו מכלל ישראל, לכן הניצוצות התעלו בכך שהיו בני ישראל, על מה שאברהם החזיר את הנפשות למלך סדום. והטעם שמתו, לא משום משום שלא רצו לצאת ממצרים. אמנם, אם היו רוצים לצאת, בודאי שהיו יוצאים עם כלל ישראל, ומכל מקום היה תיקון לנפשות העשוקות.

ונמצא שאין בחזרה שעשית עם מלך סדום
מש וחזור הכל לידך^ב.

תירוץ המדרשים

בזכות הנשים הושלם השישים יריבו וקים ההבטחה לאברהם

ובנה מתרצים דברי רבותינו ז"ל על נכון.
שאם לא היה זכות הנשים ברכבי בנים,
לא היו זוכים לבזת מצרים מפני שעדין לא
החזירו כל הנשמות, ואם היו ממתנים עד
תשלום הת"ל שנים, היו חס ושלום נאכדים
שכבר נכנסו במ"ט שערי טמאה, ונמצא
שהנשים גרמו שתהא הבטחת אברהם קימת.
והעשר שהעשירו ממכת הדם, אינו פדאי
להבטחת הרכוש גדול, שהרי זה העשר לא
נתן להם בזכות אבות, אלא פדי להודיע כח
גבורתו במצרים שיכירו וידעו שהמכות באות
עליהם מחמת ישראל ולא יאמרו אף הם
לוקים פמותנו כנ"ל. ועוד, שאף הקב"ה
הבטיח ואחרי כן יצאו ברכש גדול דוקא
לאחר שיתקים דן אנכי (תירוץ קר'
ב"כ, ג"ח).

בירור בגמרא ברכות

ובזה^{כט} יובן מה שמקשים העולם (קושיה ד')

מה צריך לבקש מהם שיאלו ממצרים, וכי
צריך להתחנן לאדם פדי שיעשיר. ועוד
(קושיה ה'), מהו פדי שלא יאמר אותו צדיק,
הלא כל העולם יאמרו פד.

לא רצו בביזה משום שחששו מעין הרע

אלא לפי שישאל כבר היו עשירים, לא היו
רוצים להרבות רכושם. ואמרינן התם
בברכות^ל (ט, ב) מאן דאמר בעל כרחם
דישראל, משום משאוי. וקשה (קושיה ו'),
וכי הם נשאו, והלא היו להם חמורים ובהמות
שנושאים, דאמרינן (ילקוט"ש תהלים רמז תתס"ג)
הירוד שבישראל היו להם תשעים חמורים
טעונים כסף וזהב, ומהו משום משאוי.

ויש לומר, דאיתא בפרק ד' דפסחים (נ, ב),
המשתכר בקנים ובקנקנים, אינו רואה סימן
ברכה, מאי טעמא פין דנפיש אפחזייהו
שלטא ביה עינא בישא^מ, עכ"ל. וזהו משום
משאוי, שאמרו ישראל דיהיה נפיש אפחזייהו
והיו מתראים מעין הרע (תירוץ קר'
ד"ל, ו'ד').

ישראל יכולים למחול אך אברהם עדיין יכל לתבוע

אמנם הקב"ה אמר להם 'בבקשה מכם פדי
שלא יאמר אותו צדיק וכו'^נ, וקראו

פרי שמשוו

בו. כאשר אברהם החזיר למלך סדום את הנפש ואת הרכוש, נענש על החזרת הנפשות שהשתעבדו בניו. וכעת שחזרו אליו
הנפשות, התבטלה ההחזרה, וגם הממון צריך לחזור אליו. **בו.** מתורץ, שהעשירות ממכת דם, אינו בזכות אברהם, אלא
כמו שנתבאר לעיל. **בח.** מתורץ, שאכן התרץ לשני הסיבות. א, נשים צדקניות. ב, השכר שהבטיח הקב"ה לאברהם.
שהשכר גדול שהבטיח הקב"ה לאברהם, היינו משום שאברהם החזיר הנפשות למלך סדום, ולכן החזיר הרכוש. ועל ידי השעבוד
במצרים, חזרו לאברהם הנפשות, ולכן צריך לחזור לו גם הממון שנתן למלך סדום. אך שכר זה לא יתכן אם לא הנשים
הצדקניות, שעל ידי כך שעסקו בפריה ורבייה, התקצר שנות עיקר הגלות מארבע מאות ושלשים לשמונים ושש, ועל ידי שלא
היה תוקף השעבוד כל כך הרבה שנים, לא נטמעו ישראל, וכך יכלו לצאת ממצרים. אך אם לא היו עוסקות בפריה ורבייה, והיו
צריכים להשתעבד כל הארבע מאות ושלשים שנה, אז מחמת תוקף השעבוד היו נטמעים במצרים, ולא היו יוצאים משם, ולא
היה מתקיים הבטחת הקב"ה לאברהם ואחר כך יצאו ברכוש גדול. **בט.** שנתבאר, שהתעשרו קודם בזכות דם, ועוד
כשיצאו ממצרים גם ברכוש גדול. **ל.** כדאיתא לעיל, 'דברו נא, אין נא אלא לשון בקשה. לא. רבי אמי אמר על
הפסוק וישאלום, מלמד שהשאלום בעל כרחם. הוסיפה הגמרא, איכא דאמרי בעל כרחם דמצרים, ואיכא דאמרי בעל כרחם
לבי. מי שפרנסתו ממכירת קנים וקנקנים, אינו רואה בזה סימן ברכה, היות ויש להם נפח גדול, רואים את מסחרו
ושולט בו עין הרע. **לג.** לכן לא רצו ישראל לזכות בעשירות, משום שאם יתעשרו בכלי כסף וזהב ויקחו על חמורים, עלולים
ללקות בעין הרע. **לד.** אכן, היו להם חמורים שעליהם יכלו לשאת את הכלי כסף וזהב, אלא שחששו מעין הרע ונבמכת
דם קבלו תשלום של כסף על המים, מה שאין כאן שביקשו מהם כלי כסף וזהב]. **לה.** וצריך להבין, שנראה מלשון הגמרא

שְׁבָלָאוּ הָכִי הָיוּ יְכוּלִים מִן הַדִּין לְהַבֵּעַ שְׁכָרָם
מִכָּל מְאֵתִים וְעֶשֶׂר שָׁנִים שֶׁשָּׁעֲבָדוּ בָהֶם,
וְכֹדְאֵימָא בְּסִנְהֶדְרִין (צא, א) בְּעוֹבְדָא דְרוֹשׁוּב
בְּאוּ בְּנֵי מְצָרִים לְדוֹן עִם יִשְׂרָאֵל וְכוּ'.^{מא}

הצדיקים חוששים מגול ולכן אברהם השיב הרכוש למלך סדום

יֵשׁ לוֹמֵר, דְּאִמְרִינָא בְּפִרְקָא י"א דְּסִנְהֶדְרִין (צא, א)
עַל פְּסוּק (בראשית ל, יד) 'וַיִּלְךְ רְאוּבֵן בֵּימֵי
קְצִיר חֲטִים', מִכָּאֵן לְצַדִּיקִים שְׂאִין פּוֹשְׁטִים
יְדֵיהֶם בְּגִזְלוֹ. וְכֵן עָשָׂה אֲבָרָהָם שֶׁהָשִׁיב הַרְכוּשׁ
לְמֶלֶךְ סְדוּם אִף עַל פִּי שְׁמֵן הַדִּין הֵיזָה יְכוּל
לְעַכְבּוּ בִּידוֹ, דְּהִמְצִיל מִן הַגִּיס וּמִן הַלְסָטִים
אִם נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים הָרִי אֵלָיו שְׁלוֹ (כ"ק קיד, א),
וְכֵאֵן בְּדִיאֵי מִסְתַּמָּא נִתְיָאֲשׁוּ^{מב}, וְאִפְלוּ הָכִי
הוֹאִיל דְּאִיכָא צַד אַחַד לוֹמֵר שְׁלֵא נִתְיָאֲשׁ
כְּדִלְקָמֵן, רְצָה לְהַחְמִיר עַל עֲצוּמוֹ וּלְהַחְזִירָם
לוֹ^{מג} הוֹאִיל וְלֵאוּ בְּהִתְרַגְמוֹר אַתָּא לִידֵיהָ.

בתביעה מצד הדין יש חשש גול משאי"כ בהפקעת שאלתו

וְאִף כָּאֵן בִּישְׂרָאֵל לֹא רְצָה הַקֶּב"ה שְׂיֵאֵב לִידָם
בְּחֻשׁ גִּזְלוֹ, שְׂאִם הָיוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹכְעִים
שְׁכָרָם מִצַּד הַדִּין שְׂמָא יַחְשָׁבוּ הַמְצָרִים שֶׁהֵם
אֵינָם חַיִּבִים לְפָרְעִם^{מד}, וְכָל מַה שְׂיַקְחוּ יִשְׂרָאֵל

בְּלִשׁוֹן 'צַדִּיק' וְלֹא אָמַר כְּדִי שְׁלֵא יֵאמֵר
"אֲבָרָהָם". כְּלוּמַר, בְּשִׁלְמָא הָעוֹלָם יְכוּלִים
לוֹמַר רְצָה הַקֶּב"ה לְתַתּוֹ לָהֶם וְהֵם לֹא רְצוּ
שְׁלֵא הֵיזָה לָהֶם צַרְךְ וּמְחִלוּ לוֹ שְׁטָרוּ, אֲמַנָּם
אֲבָרָהָם עֲדִין הֵיזָה יְכוּל לְהַבֵּעַ מִמְּנוּ^{מא} שֶׁהַחְזִיר
לְמֶלֶךְ סְדוּם, שֶׁהוֹאִיל שִׁחְזַרְתָּ הַנְּפֹשׁוֹת לֹא
הֵיזָה חֲזָרָה מְעִלְיָא, אִף הַחְזַרְתָּ מִמּוֹן אֵינָה
חֲזָרָה מְעִלְיָא, וְלִכֵּן אָמַר לָהֶם בְּבִקְשָׁה מִכֶּם
וְכוּ' כְּדִי שְׁלֵא יֵאמֵר אֹתוֹ צַדִּיק וְכוּ'.^{מב}

היות שאברהם צדיק אין עין הרע שולט בו

וְהוֹאִיל^{מג} שְׁזָה הַמְּמוֹן יְבֵא לָהֶם בְּשִׁבִיל
אֲבָרָהָם שֶׁהֵיזָה צַדִּיק, אִי אִפְשָׁר
שִׁישְׁלַט בּוֹ עֵינֵי הָרַע. דְּכִתִּיב בְּהוֹ (במדבר"ר יא, ה)
בְּצַדִּיקִים, 'וְיִבְרַךְ ה'" - בְּמִמּוֹן 'וְיִשְׁמְרֶךָ' - מִן
הַמְּזִיקִין^{מד}. וּמִכָּל שִׁפְן אֲבָרָהָם דְּכִתִּיב בֵּיהּ
(בראשית יב, ב) 'וְהָיָה בְּרַכְּהָ, שִׁיְהִיָּה חֲלָקוֹ
בְּבְרַכְּהָ וְלֹא בְּקָלְלָהּ חֵס וְשְׁלוֹם (תירוץ
קו"ה)^{מז}.

הטעם שביקש שישאלו ולא שיתבעו בדין

וְהַטַּעַם שֶׁרְצָה הַקֶּב"ה שְׂיֵאֵב לָהֶם זֶה הַרְכוּשׁ
בְּלִשׁוֹן שְׂאֵלָה דְּוָקָא, אִף עַל פִּי

פרי שמשון

ההקב"ה היה מוכן לחסכים עם ישראל שלא לשאול ממון המצריים, ורק משום שאמר לאברהם שיצאו ברכוש גדול אינו מסכים. וְהָיָה קוֹשִׁיָּה נוֹסֶפֶת, הַמְּתוּרַצַת דְּבַרְי רַבִּינוּ, מִלְּבַד מַה שֶׁמִּקְשָׁה בְּפִירוּשׁ בְּהַמְשַׁךְ דְּבַרְיִין. לוֹ. אוֹיֵל צַרִּין לְגַרוּם מִמּוֹנוֹ. לוֹ. אִף שִׁישְׂרָאֵל מוֹתֵרִים עַל הַמְּמוֹן, אִךְ אֲבָרָהָם שׁוֹתֵר לְמֶלֶךְ סְדוּם עַל הַנְּפֹשׁוֹת וְהַמְּמוֹן, עֲדִיין יְכוּל לְתַבּוּעַ הַרְכוּשׁ גְּדוֹל שֶׁהַבְּטִיחַ לוֹ הַקֶּב"ה. שְׁהָרִי עֲכָשִׁי שֶׁהוֹבֵר שֶׁהוֹיֵתוֹר עַל הַנְּפֹשׁוֹת הֵיזָה שְׁלֵא כְּהוֹגֵן, וְחֹזֵר בּוֹ מְהוֹיֵתוֹר (הָיִיתָ שְׁתוֹקֵנוּ הַנְּפֹשׁוֹת), חֹזֵר גַּם מְהוֹיֵתוֹר עַל הַמְּמוֹן, וְלֵחֵן יִבְרַא מְדוּעַ הַזְּכוּר שֶׁהוּא 'צַדִּיק'. לַח. עֲכָשִׁי נִשְׂאָר קֶשְׁהָ, שְׂאִף אִם אֲבָרָהָם צוֹדֵק טַבְעִנְתוֹ שְׂרַאִיִּים יִשְׂרָאֵל לְצַאת בְּרַכּוּשׁ גְּדוֹל, מִכָּל מְקוּם עֲדִיין תְּמוּהָ שְׁהָרִי הַצַּדִּיק גַּם עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁהִתְיָאֲרוּ מֵעֵין הָרַע. לַט. וּבְרַכְּהָ הֵיזָה עֵינֵי שֶׁל רַיְבוּ, וְהָיִיתָ שֶׁהַבְּרַכָּה הֵיזָה בֵּאָה מִלְּמַעְלָה, לֹא הֵיזָה הַפֶּקֶר וְלֹא יְכוּלֵוּ הַמּוֹזִיקִים לְשַׁלּוֹת (עַל פִּי דְּבַרְי רַבִּינוּ, חֵיִי שְׂרָה א. בְּשִׁלַח כד, שִׁידֵה טו). מ. לִכֵּן הַזְּכוּר שֶׁאֲבָרָהָם צַדִּיק, וּמִשׁוּם כִּךְ לֹא שׁוֹלַט בּוֹ עֵינֵי הָרַע, וְגַם לֹא בְּמִמּוֹן שֶׁבֵּא בְּטִיבְתוֹ. וְרַאֵה לְחֵלֵן שְׁקָרָאוּ צַדִּיק לוֹמֵר, שְׁלֵא חֲסַת בְּחַחְזוֹרְתָּ הַנְּפֹשׁוֹת לְמֶלֶךְ סְדוּם. מֵא. שׁוּב פַּעַם אַחַת בָּאוּ בְּנֵי מְצָרִים לְדוֹן עִם יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי אֱלֹסְטִנְדְרוּס מוֹקְדוֹן אִמְרוּ לוֹ הָרִי הוּא אֹמֵר 'וְה' נִתְן אֶת חֵן הָעַם בְּעֵינֵי מְצָרִים וּישְׂאֵלוּם, תְּנוּ לֵנו כֶּסֶף וּמִסְבַּח בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁבוּ בְּמְצָרִים שְׁלֵשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה' תְּנוּ לֵנו שִׁכְר עֲבוּדָה שֶׁל שְׁשִׁים רִיבּוּא שִׁשְׁעִיבְדוֹתֵם בְּמְצָרִים שְׁלֵשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, אִמְרוּ לֵהֵן אֱלֹסְטִנְדְרוּס מוֹקְדוֹן הַחֲזוּרוֹר לוֹ תְּשׁוּבָה, אִמְרוּ לוֹ תְּנוּ לֵנו זְמַן שְׁלֹשָׁה יָמִים נִתְן לָהֶם זְמַן דְּבָקוּ אִם מְצָאוּ מִצְאוֹ שְׁדוּתֵיהֶן מִיַּד הַנִּיחּוֹר שְׁדוּתֵיהֶן כִּשְׁהֵן רוּעוֹת וְכִרְמִיָּהן כִּשְׁהֵן טַעוּתוֹת וּבְרַחוּ, וְאוֹתוֹת שֶׁבֵּיעִית הֵיזָה. מֵב. הַבְּעָלִים - מֶלֶךְ סְדוּם - נִתְיָאֲשׁוּ. מִג. אֶת הַנְּפֹשׁ וְאֵת הַרְכוּשׁ. וְעַל כִּךְ יֵאמְרוּ הַמְצָרִים שֶׁבְּכּוֹת קוֹשִׁי הַשְּׁעִבּוּד, יִצְאוּ יוֹתֵר מוֹקְדֵם (עַל פִּי דְּבַרְי רַבִּינוּ שְׁמוֹת טו), אוֹ הַמְצָרִים יְכוּלִים לְטַעוֹן, שְׁדוֹקָא אַחֲרָה שִׁישְׂרָאֵל יִשְׁלִימוּ הַשְּׁעִבּוּד וּיִצְאוּ, אוֹ הֵם רַאִיִּים לְקַבֵּל הַרְכוּשׁ גְּדוֹל, אִךְ אִם יִצְאוּ לְפָנֵי הַזְּמַן, אֵינָם רַאִיִּים לְקַבֵּל (עַל פִּי דְּבַרְי רַבִּינוּ וְאֵרָד ד). אִנְאֵנָם כִּשְׁעִבְרוּ שָׁנִים רַבּוֹת, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל גְּלוּ פַּעֲמִים נוֹסֶפֶתוֹת, אוֹ הוֹכַח שְׁקוֹשִׁי הַשְּׁעִבּוּד לֹא הִשְׁלִימוּ. וְלִכֵּן קִבְּלוּ הַמְצָרִים אֶת טַעֲנַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֵבן עֲדִיין חַיִּיבִים הֵם לְשַׁלֵּם עוֹבֵר כָּל הַשָּׁנִים.

הנִפְשׁ וְהִרְכַּשׁ קַח לָךְ שְׂאֵנִי נוֹתְנֹו לָךְ בְּמִתְנָה.

אברהם לא רצה לקבל ממנו מתנה שבכך יציל מהגיהנום

ואברהם לא רצה, מפני שבזה היה נראה

שמקבל מתנה ממלך סדום, ולא

היה רוצה שמלך סדום יהיה לו הזכות לתן לו

מתנה כדי להנצל בזה מדינה של גיהנום^{מח}.

טעמים שיעקב לא חשש לאמירת בני לבן

ועדין צריך טעם, למה אברהם חשש שמלך

סדום יאמר 'אני העשרתי את אברהם,

ועקב לא חשש לזה כשבני לבן אמרו (בראשית

לא, א) 'לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר

לאבינו עשה את כל הכבוד הזה', דלפי סברא

זו של אברהם גם יעקב היה לו להתחזר להם

הממון ולקח שכר פועל דהינו שכר עמלו

וטרחו בלבד לפי העבודה שעשה לא זולת

ולחיות בוטח בה'.

ואם תאמר דשאני הכא שכך התנה

מעיקרא ולא נטל אלא מלאכתו. הלא גם

באברהם הרי הוא כמו שהתנה, שהרי שם לא

היה צריך תנאי, דהמציל מן הגיס הרי אלו

שלו, ואף על פי כן משום איזו סברא של מלך

סדום רצה להתחזר, ומשום שבאה לו דרך נס

ולא בדרך הנהוג במלחמה, ואם כן מכל שפן

יעקב שהיה לו להתחזר, תדא שגם הוא בא לו

הכל בדרך נס כנראה מהמדרש (כ"ר עג, י),

שהמלאכים היו מביאים מעדרו של לבן לעדר

שלו, ועוד קרא כתיב (בראשית לא, ט) 'ויציל

יהיה בעיניהם כגזל, אבל השתא שלקחו

בשאלה הא אמרינן בקמא דף קי"ג (ע"ב)

דהפקעת הלואתו שריי^{מח}. ועין עוד טעמים

אחרים בדרושים הבאים, ועין בשיר השירים

(חידוש ד) על פסוק תורי זהב נעשה לך עם

נקדות הכסף.

קראו 'צדיק' לומר שלא חסא בהחזרת הנפשות

ועל מה שאמר כדי שלא יאמר אותו צדיק,

ולא אומר כדי שלא יאמר "אברהם". הינו

שהואיל שהגלות נגזר על ידי חזרה זו, אם כן

הייתי אומר שחס ושלום חטא אברהם. משום

הכי קראו 'צדיק' דקא, לומר שאף שגם

הגלות, לא חטא כלל^{מיו}.

מלך סדום טען שאין אברהם יכול להנות ממעשה ניסים

משום דעדין יש לדקדק, איה מלאו לבו של

מלך סדום לשאל מאברהם הנפשות

בלי שום טענה, אם המציל מן הגיס הרי אלו

שלו. ויש לומר, דהאמת הוא שאברהם זכה

בין ברכוש בין בנפשות בנצחון המלחמה,

אבל הואיל שמלחמה זו לא היה דרך טבע,

משום הכי מה שנצח הכל היה מעשה נס,

וקיימא לן (תענית כד, ב) אסור להנות ממעשה

נסים, ואם כן לא היה יכול להנות מן הרכוש

ואף לא מן הנפשות לקח אותם לו לעבדים,

ומשום הכי בא מלך סדום ואמר לו הואיל

שאין אתה יכול להנות מהם, תחזר לי

הנפשות ואני נותן לך במתנה הרכוש, שבזה

תוכל להנות ממנו^{מיו}. וזהו קשר הפסוק 'תן לי

פרי שמשון

מה. שאין בזה חשש לחילול השם. מו. לעיל נשאל מדוע הגמרא אומרת 'אותו צדיק', ולא כתוב 'אברהם'. ומלבד הטעם שנתבאר לעיל, נתבאר כאן טעם נוסף. מז. היות שאתה מקבל את הרכוש דרך מתנה ולא דרך נס, תוכל להנות ממנו. מח. מלך סדום נתן לאברהם הממון, משום שאברהם לא יכל להנות ממעשה ניסים, ואינו יכול להנות לא מהנפשות ולא מהממון, ועל זה מלך סדום אמר לו, שאם יחזיר לו הנפשות יתן לו הממון ומהמתנה בודאי יכול להנות. אך אברהם לא רצה שלמלך סדום יהיה זכות שבגינה יציל מהגיהנום. והצלה מדין גיהנום. על פי מה שאמרו בגמרא (כ"ר ב, א): אם אלקים אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסן וכו', כדי שניצולו אנו בהן מדינה של גיהנום.

לְחֹשֶׁשׁ לְכַף אֵין לְדָבָר סוּף, שְׁהוֹאִיל שְׁכַמָּה פְּעָמִים הֵם אוֹמְרִים עַל דְּבַר אָמַת שֶׁהוּא שָׁקָר, כִּף הָיָה יְכוּלִים לֹמַר אַחַר שֶׁהִחְזִירָם שְׁלֹא הִחְזִירָם, אֲלֵא הִקְפִידָה הָיְתָה עַל בַּעַל הַמָּמוֹן עֲצָמוּ שְׁלֹא יִהְיֶה לוֹ מְקוֹם לְהִתְרַעֵם, אוֹ לְתֹלוֹת אוֹתוֹ הַעֲשֶׂר בְּמִזַל הַמָּמוֹן שְׁלוֹ דְהִינּוּ בַּעֲבוּדָה זָרָה שֶׁעוֹבֵד הוּא.¹ וְאִף עַל פִּי שְׁגֵם הוּא (מֶלֶךְ סְדוּם) יְכוּל לְכַפֵּר, קִיָּמָא לָן (כְּתוּבוֹת יח, א) אֵין אָדָם מֵעַז פָּנָיו וְכוּ'.

אברהם אמר לו שמתייחס רק לטענות שיש בהם ממש

וְדִיק קָרָא 'וְלֹא תֹאמְרוּ אֲנִי הִעֲשֵׂיתִי', כְּלוֹמַר אֲנִי מִקְפִיד אֲלֵא עַל מֵה שֶׁתֹּאמְרוּ אִתְּהָ עַם אֵיזוֹ טַעֲנָה, אֲבָל אִם תֹּאמְרוּ בְּלִי שׁוּם טַעֲנָה כְּמוֹ הַלְעֵז שְׁאוֹמְרִים הַבְּרִיּוֹת, עַל זֶה אֲנִי מִקְפִיד כָּלֵל, וּמִשׁוּם הֵכִי דִיק לֹמַר 'וְלֹא תֹאמְרוּ' וְלֹא קָאָמַר וְלֹא "יֹאמְרוּ". וּמִכַּל שִׁבְן כָּאֵן שְׁמַלְךָ סְדוּם הָיְתָה לוֹ מְקוֹם טַעֲנָה.

ביאור מדרש תמוה בדברי מלך סדום

וּבְחֻזֵי נָבִין מִדְרָשׁ תְּמוּהָ (ב"ר מג, ה), 'וַיֵּצֵא מֶלֶךְ סְדוּם לְקִרְאָתוֹ' (בראשית יד, יז), הַתְּחִיל לְקַשְׁקֵשׁ בְּזַנְבוֹ, מֵה אִתְּהָ יִרְדָּתָ לְכַבְּשֵׁן הָאֵשׁ וְנִצּוֹלָתָ אִף אֲנִי יִרְדָּתִי לְחֹמֶר וְנִצּוֹלָתִי, עַכ"ל.

טען שלא התייחס ונותן ממנו במתנה משום שבטוח בה'

שְׁפֹנֵת מֶלֶךְ סְדוּם הָיְתָה לֹמַר לְאַבְרָהָם שְׁלֹא נִתְיָאֵשׁ מִמָּמוֹנוֹ, וְאֶפְלוּ הֵכִי הוּא נוֹתֵן

אֱלֹהִים אֶת מִקְנֵה אֲבִיכֶם וְכוּ' [וַיִּתֵּן לִי]¹⁷, וְעוֹד שֶׁעֲשֶׂה מִרְמָה בַּמִּקְלוֹת וּבִצְאָן. וְעוֹד צָרִיךְ טַעַם, לְמֵה אָמְרוּ זֶה דְּוָקָא בְּנֵי לָבָן וְלֹא לָבָן עֲצָמוּ.

א, יעקב לא קיבל מאומה, מלבד הוולדות שלא נכנסו בטומאה

וַיֵּשׁ לֹמַר שְׁאִף יַעֲקֹב הָיְתָה לוֹ סִבָּא זוֹ מִמֶּשׁ, וּמִשׁוּם הֵכִי אָמַר לְלָבָן (בראשית ל, לא) 'לֹא תִתֵּן לִי מְאוּמָה' רַק מֵה שְׁאֲרֵיכֶם בְּטִרְחַ מְלֹאכְתֵי. וְרָצָה יַעֲקֹב בְּתִנְאֵי הָזֶה דְּוָקָא וְלֹא לְטַל שְׁכָרוּ מִמֶּשׁ כְּפֹעֵל וְשְׂכִיר, לְפִי שְׁלֹא רָצָה שְׂבִיבָא לִידוֹ מִמוֹנוֹ שֶׁל לָבָן דְהִינּוּ הַמָּמוֹן שְׁכָבֵר נִכְנַס תַּחַת רְשׁוֹת הַטְּמֵאָה וְהַסְטֵרָא אַחֲרָא, אֲלֵא בְּחַר בְּבִהְמוֹת הַנוֹלָדוֹת עִתָּה תַּחַת רְשׁוֹתוֹ, כְּדִי שְׁלֹא יֹאמְרוּ לָבָן שֶׁהַמָּמוֹן שְׁלוֹ שְׁכָבֵר שָׂרָה עָלָיו וְחַט הַטְּמֵאָה זֶה גֵרַם לִיעֲקֹב לְהִתְעַשֵּׂר.¹⁸

ב, אין צריך לחשוש למה יאמרו הבריות

וְעוֹד אֶפְשָׁר לֹמַר, שְׁלָבָן שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ שְׁאֲדַרְבָּא הָיְתָה הוּא גּוֹנֵב לוֹ לֹא הָיְתָה אוֹמֵר כְּלוּם, אֲבָל בְּנָיו שְׁלֹא הָיוּ יוֹדְעִים הָיוּ סוֹבְרִים אֲדַרְבָּא שִׁיעֲקֹב הָיְתָה גּוֹנֵב לְלָבָן. וַיַּעֲקֹב לֹא אֲכַפֵּת לִיהּ כְּלוּם אִם יֹאמְרוּ שֶׁהוּא נִתְעַשֵּׂר מֵאַבְיָהָם, שְׁהָרִי אִף אֲבַרְהָם אָמַר 'וְלֹא תֹאמְרוּ אֲנִי הִעֲשֵׂיתִי אֶת אֲבָרָם',¹⁹ אֲבָל לֹא הָיְתָה מִקְפִיד עַל מֵה שְׁאוֹמְרִים הַבְּרִיּוֹת שְׁהָרִי מֵה שְׁאוֹמְרִים הַבְּרִיּוֹת הוּא לְעַז שְׁאֵין בוֹ מִמֶּשׁ, דָּאִם כָּאֵנוּ

פרי שמשוו

מט. ואיתא במדרש שם, שיטות נוספות כיצד היה הנס: ר' תנחומא אמר שטף של גשמים, רבנן אמרי ענני כבוד. ג. יש שני מיני שכר, שכר שלוקח מהרווח כאדם עצמאי או כאריס לפי הרווח שהתקבל, ויש שכר שמקבל פועל לפי הימים או השעות שעבד. ויעקב קיבל חלקו בוולדות לפי התנאי ביניהם, ולא קיבל שכר מלבן על עבודתו. גא. אכן גם יעקב לא רצה לקבל מתנה מלבן, וקיבל רק הוולדות. ובאופן זה גם הרויח שלא קיבל מהשכר בא בטומאה. שהרי הוולדות השייכים ליעקב נולדו מיד ברשותו. גב. שהיה מקפיד רק על מה שיאמר מלך סדום בעצמו ולא על מה שיאמרו הבריות. גג. מתורץ, שאכן אברהם ויעקב היו באותו שיטה. שאברהם חשש רק לטענות מוצדקות, שלמלך סדום יהיה תרעומת מדוע החזיר את הרכוש, או שיחשוב שהוא אכן העשיר את אברהם על ידי העבודה זרה שלו. לכן לא רצה אברהם לקחת ממנו הרכוש. אמנם אין צורך לחשוש לסתם מה יאמרו הבריות. וכן יעקב לא היה לו לחשוש רק לטענות מוצדקות, ולא היה לו לחשוש מה יאמרו בני לבן, שהם אכן אינם יודעים יודעים האמת, אך אביהם לבן יודע האמת שהוא זה שגנב מיעקב. גד. שנתבארה הסברא שמלך סדום יכל לטעון שהעבודה זרה שלו הוא זה שהעשיר את אברהם.

עוֹשֶׂה נְסִים, אֶפְלוּ הָכִי לֹא הָיָה מֵאֲמִין בּוֹ, שֶׁהָיָה הָיָה עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, אִם כֵּן הִבְטַחְוֹן שֶׁהָיָה לוֹ בְּהֻקְבֵּ"ה הָיָה כְּמוֹ זָנָב לְגַבֵּי הָאֲמוּנָה שְׁלוֹ שֶׁהָיְתָה תְלוּיָהּ בְּפִסְטִילִים. וּמַעֲתָה הָיָה רוּצָה לְהִרְאוֹת שֶׁהַזָּנָב שֶׁהוּא טָפַל דִּהְיָנוּ מְעַט הִבְטַחְוֹן שֶׁהָיָה לוֹ בְּהֻקְבֵּ"ה, הוּא אֲדַרְבָּא רֵאשׁ אֲמוּנָתוֹ, שֶׁלְעוֹלָם לֹא נִתְיָאֵשׁ מִמְּמוֹנוֹ, וְאִף עַל פִּי כֵן הוּא נוֹתֵנוּ לְאַבְרָהָם בְּרִצּוֹן טוֹב מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹטֵחַ בְּה' ¹¹.

וְאִם אֲבָרְהָם הָיָה מְעַכֵּב הַמְּמוֹן בְּיָדוֹ מֵאַחַר שֶׁהִבְטִיחוֹ ה' לְתַן לוֹ עֶשֶׂר, הָיָה נִרְאֶה שֶׁאֵינוֹ סוֹמֵךְ עַל הִבְטַחְתּוֹ שֶׁל הַקֵּבֵ"ה וְהוֹאִיל שֶׁבָּא זֶה הַמְּמוֹן לְיָדוֹ רוּצָה לְעַכְבּוֹ, וּמִשּׁוֹם הָכִי הִחְזִירוֹ לוֹ ¹².

וְזֶהוּ מִמֶּשׁ עוֹלָם הַפּוֹד, שֶׁהַזָּנָב אוֹמֵר לְרֵאשׁ שֶׁהוּא קוֹדֵם, שֶׁהָיָה אֲבָרְהָם הָיָה לוֹ בְּטַחְוֹן עֲקָרִי וְאֲמִתִּי בְּהֻקְבֵּ"ה, וְהַמְּלֶךְ סָדוּם הָיָה לוֹ קֶצֶת בְּלִבְד וְטָפַל. וְזֶהוּ וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הִעֲשִׂיתִי אֶת אֲבָרְם, 'אֲנִי' וְלֹא הַקֵּבֵ"ה ¹³.

סיכום החידוש:

במכה ראשונה יתעשרו ישראל ובכך יוכר ההבדל בינם למצריים.

טעם נוסף, שבתחילה פרעה הלקה את ישראל בממונם ואחר כך בגופם. לכן באותה מיידה, לכן גם המצריים לקו קודם בממונם, ואחר כך בגופם. וכשלקו המצריים בממונם, התעשרו ישראל מכך.

*

לו בְּמִתְנֶה כָּל מְמוֹנוֹ. וְאִף עַל פִּי שֶׁנִּפְּל לְחֶמֶר, מִכָּל מְקוֹם לֹא נִתְיָאֵשׁ שֶׁהֻקְבֵּ"ה יַעֲשֶׂה לוֹ נֶס, כְּמוֹ שֶׁבְּאַמַּת עֶשָׂה, וְכֵן פֶּרֶשׁ רַש"י עַל פֶּסוּק (שם י) 'בְּאַרְת בְּאַרְת חֶמֶר', לְפִי שֶׁהָיָה בְּאַמַּת מְקַצְתָּן שֶׁלֹּא הָיָה מֵאֲמִינִים שֶׁנִּצַּל אֲבָרְהָם מֵאוֹר כְּשִׁדִּים מִכְּבֶּשֶׂן הָאֵשׁ וְכִיּוֹן שֶׁיִּצְא זֶה מִן הַחֶמֶר הָאֲמִינִי בְּאַבְרָהָם לְמַפְרַע. וְהִטַּעַם הוּא, לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה מֵאֲמִינִים שֶׁאֶפְשָׁר לְהִיּוֹת נְסִים חוּץ מִן הַטִּבְעִי, וְהַמְּלֶךְ סָדוּם הָיָה טוֹעֵן שֶׁהוּא הָיָה מֵאֲמִין, וּמִשּׁוֹם הָכִי לֹא נִתְיָאֵשׁ.

כשכש בזנבו שהראה כאילו הוא בוטח בה' יותר מאברהם

וְטַעַם הַמְּשַׁל שֶׁל הַתְּחִיל מְקַשְׁקֵשׁ בְּזָנְבוֹ, הֵינּוּ מִפְּנֵי שֶׁהַזָּנָב הוּא סוֹף הַגּוֹף, וְהַגּוֹף הוֹלֵךְ אַחַר הָרֵאשׁ וּמִכָּל שֶׁפֶן הַזָּנָב. וּבְכֵאֵן אֵין הָכִי נְמִי שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁהַמְּלֶךְ סָדוּם כִּשְׁהָיָה בְּבוֹר תְּלֶה קֶצֶת בְּטַחְוֹנוֹ בְּאַלְהֵי אֲבָרְהָם, וּבְפֶרֶט בְּמֵה שֶׁכְּתַב הַרְמְב"ן (שם) שֶׁאַבְרָהָם הִבִּיט בְּאוֹתוֹ בּוֹר, וּבְזִכְרוֹתוֹ שֶׁל אֲבָרְהָם עָלָה. אֲבָל מִכָּל מְקוֹם אִף עַל פִּי שֶׁהָיָה מֵאֲמִין שֶׁהֻקְבֵּ"ה

מובא בחז"ל ישראל העשירו בגין מכת דם, והובאו שני טעמים לזה. טעם א, היות ומי שיש לו עניות בתוך ביתו זה קשה יותר מחמישים מכות. לכן אף שהמכה שקבלו המצריים היתה חשובה חמישים מכות כמו שאמרו חז"ל, מכל מקום אם ישראל היו עניים, לא היה ניכר ההבדל בינם לישראל, שהרי ישראל לוקים אף יותר מחמישים מכות. לכן הוצרך שכבר

פרי שמשון

גה. מה שהמדרש אומר כשכש בזנבו, היינו שבעצם מלך סדום היה לו רק קצת בטחון בה' שהרי הסכים להחזיר הרכוש, אמנם עיקר האמונה שלו היתה בפסלים, ומה שאמר לאברהם שהוא בוטח בה', היות ואמונה זו היתה בעיניו טפלה לאמונה שהאמין בפסלים, לכן נחשבת זנבו, והוא כשכש בזנבו לומר שאמונתו בה' היא עיקר. אשר על כן הוא מחזיר את ממונו לאברהם. גו. שאמר לו (בראשית יב, ב): 'זאברכך', וברש"י - בממון. גז. אם אברהם היה לוקח הממון, היה נראה כאילו הוא פחות מאמין, ממלך סדום. שהוא לוקח ממנו ממון, ואינו מחכה עד שהקב"ה ישלח לו מה שהבטיח לו. גח. לכן נכפל 'אני העשרתי' לומר שעיקר רצונו של מלך סדום היה לומר שהפסלים גרמו לו לעשירות. היפך דברי אברהם שהקב"ה הוא הבורא והמשיגו לכול.

שהבטיח הקב"ה לאברהם, ובא גם בזכות הנשים שעל ידם היה ריבוי בנים, ולולא זאת היו נטמעים במצרים (מתורץ, שאכן נצרך לשני הטעמים).

לכן מלבד מה שהתעשרו ישראל במכת דם, היו צריכים להתעשר ברכוש גדול שהבטיח הקב"ה לאברהם, שזה היה הממון השייך לדור יוצאי מצרים שתקנו הנפשות של סדום וראוי להם לקבל ממונם. וכן, משום שהקב"ה אמר לאברהם, שאחר יציאת מצרים יזכו לרכוש גדול, והעשירות של מכת דם היה לפני יציאתם ממצרים (מתורץ, שאכן מלבד העשירות במכת דם, היו צריכים להתעשר כשיצאו ממצרים).

*

והטעם שישראל בתחילה לא רצו לשאול כלי כסף וכלי זהב מהמצריים. משום שאמרו בפסחים, שמי שמתעסק בדבר שיש בו הרבה התעסקות ורעש, יש בו עין הרע. והיות שמלבד כל מה שהתעשרו במכת דם, היו עכשיו צריכים להוסיף לקחת עוד חמורים רבים עבור המשא, וחששו מעין הרע.

אמנם תשובת הקב"ה היתה שהיות שזכו בכח אברהם שהוא צדיק, אין להם לחשוש מעין הרע.

ולא חשש הקב"ה שמה העולם יטען, מדוע לא יצאו ישראל עם רכוש גדול. שהיות שישראל מעצמם וויתרו ולא רצו לקבל, לא יהיה טענה. ורק אברהם הוא שיכול לבוא בטענה, שהיות ונפשות סדום חזרו לתקונם, צריך גם הממון שבא בסיבתם, לחזור אליהם.

*

וכעת צריך להבין, שאם הקב"ה הבטיח שיצאו ברכוש גדול, מדוע היו צריכים לבקש את הרכוש בהשאלה מאת המצריים, לכאורה היו יכולים לתבוע את שכרם.

אלא, שיתכן שיהיה איזה טענה למצריים שאינם צריכים לשלם, ולכן העדיפו לשאול מהם, משום שמותר להפקיע הלואה או השאלה של גוי, וכבר לא יהיה להם טענה. ואחר שנתבאר שביציאת מצרים תוקנו

וצריך להבין, שכאן מצינו התעשרו ישראל מחמת מכת דם, ואם כן מדוע היו צריכים להתעשר גם ברכוש גדול ששאלו מהמצריים. ועוד בענין ההתעשרות ברכוש גדול, יש סתירה לכאורה, שפעם אחת כתוב שהוא מטעם הבטחת הקב"ה לאברהם 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול', ופעם אחרת כתוב שהוא בזכות פעולות הנשים צדקניות.

ויקדם מהות הרכוש גדול שהבטיח הקב"ה לאברהם. שכאשר אברהם נלחם עם ארבעת המלכים ונצחם ולקח בשבי אותם ואת רכושם, ביקש ממנו מלך סדום שישב לו הנפש ויקח הרכוש, ואברהם החזיר לו הנפש כבקשתו וגם הרכוש. [היות שהממון מיועד עבור הנפשות, לכן כשהחזיר הנפשות, החזיר גם הממון].

ובשלמא מה שהחזיר לו הממון אין קפידה, אך על הנפשות שכבר היו תלויות בצוארו תחת כנפי השכינה, יש קפידה על שהפרישם מתחת כנפי השכינה, ועל כך נענש שילכו בניו בגלות אצל פרעה שהוא העורף המתנגד לצוואר הקדושה.

אמנם הגלות לא היתה עונש רק על החזרת הנפשות, אלא גם תיקון לניצוצות שנאבדו על ידי אדם הראשון, שהיו אמורים להתקן בדור המבול וכו', אך התקלקלו יותר, וגם זאת התכפרו על ידי קושי השעבוד במצרים.

והגלות היתה צריכה להיות ארבע מאות ושלשים שנה לשישים ריבוא, והתקצרה בזכות שהיה ריבוי בנים. והיות שהיה פי חמש בנים, התקצר תוקף השעבוד בחמש, לשמונים ושש שנה.

ועל ידי ריבוי הבנים, תקנו כל הנשמות העשוקות מחטא אדם הראשון, וגם מה שהחזיר אברהם הנפשות למלך סדום. ואף שמתו, כבר נכללו בתוך כלל ישראל, ומיתתם היתה תיקונם.

והיות שחזרו הנפשות להתקן, ראוי להם לקבל גם הממון של סדום, ולכן ישראל קבלו בחזרה כל הממון של סדום, וזהו הרכוש גדול

ועוד אפשר לומר, שלבני לבן לא היה טענה ממשיית עליו, שהרי התנהג בישרות עם לבן, ולכן אין לו לחשוש לטענתם. ואם יבואו בטענה שקרית, גם אין לו לחשוש לזה. מה שאין כן אצל אברהם, שהיה מקום לטענתו של מלך סדום, חשש לזה. וזה מה שאמר 'ולא תאמר אני העשרתי' היינו חשש דוקא לדברי מלך סדום, ולא סתם ללעז היוצא בעולם.

*

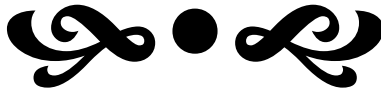
ויבואר המדרש, שמלך סדום שכשכש בזנבו לאברהם. שזנב היינו מרמוז על דבר הטפל, ומלך סדום היה לו קצת אמונה בה' שהוציא אותו מהבור, במיוחד לדברי הרמב"ן שעלה מהבור כשאברהם הסתכל עליו, והוא התפאר באמונה זו, ואמר לאברהם שיביא לו הרכוש, כלומר שהוא מאמין בה' שיביא לו הממון ממקום אחר. אך אמונה זו היתה בחינת זנב וטפלה לאמונה האמיתית שלו בפסלים, שהרי לא הפסיק לעבדם. וזה הפירוש שכשכש בזנבו לומר שהאמונה שלו בה' היא העיקרית, ורצה בזה להתגאות על אברהם, שכביכול אין לו אמונה.

הנפשות של סדום, יובן לשון חז"ל: שלא יאמר אותו צדיק וכו'. שלכאורה לפי הנ"ל משמע שאברהם חטא בכך שהחזיר הנפשות. אמנם באמת היה לו סיבה לזה, שמלך סדום טען 'תן לי הנפש', שאברהם נצחם במלחמה רק בדרך נס, ואסור לו להנות ממעשה ניסים, לא מהנפש ולא מהרכוש. ומכל מקום אמר מלך סדום 'והרכוש קח לך', אף שלא זכה בהם מצד דין יאוש, מכל מקום רוצה לתת לו את הרכוש במתנה. אמנם אברהם לא רצה לקבל ממנו הרכוש בבחינת מתנה, משום שבכך ינצל מלך סדום מדינה של גיהנם.

*

ולפי מה שנתבאר שאברהם חשש פן יאמר מלך סדום אני העשרתי את אברהם, קשה, מדוע לא חשש יעקב, שבני לבן יאמרו שהתעשר מאביהם. ושני תירוצים בדבר.

תירוץ ראשון, שאכן גם יעקב לא קיבל שכר מלבן כשכיר. ועיקר רצונו של יעקב היה, שלא לקבל ממון שהיה אצל לבן, שכבר נכנס בטומאה, ורצה רק את הוולדות שיוולדו אצלו לא בתורת שכר מלבן.

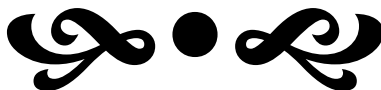

אור החיים הקדוש - רבי חיים בן רבי משה זיע"א

ויאמר ה' אל משה השקם בנקר והתיצב לפני פרעה ואמרת אליו מה אמר ה' אלהי העברים שלח את עמי ויעבדני (ט, יג)

אמר כי לפני פרעה לא יתנהג כן, עוד רמז לו כי פרט זה שאומר לו התיצב לא בכל מקום יסיר מעליו ההכנעה הרגיל בה, אלא לפני פרעה, אבל יהיה בלבו עניו ושפל לפני אל עליון ויהיה נצב בגופו ולבו מוכנע מאימת מלא כל הארץ כבודו, ומצהו ג' ואמרת אליו וגו'.

השכם בבקר וגו'. ג' מצות נצטווה, א' שילך בהשכמה, ב' שיתיצב לפניו פ' שלא ירכין ראשו ולא ירכין קומתו כדרך העומדים לפני גדולים, אלא כגדול העומד לפני קטן כי כבר עשאו רבון ושליט עליו, והוצרך לצוותו לצד שמטבעו של משה להרכין ראשו מעט כדרך השפלים, לזה

לימוד יומי מהספר הקדוש יסוד ושורש העבודה

מהאי גברא רבה ויקירא, מחצב סנפירא וכו', כמוהר"ר אלכסנדר זיסקינד בכמהור"ר משה.

פרשת וארא

ברכת המפיל

במצוה כו' עליו נאמר 'בידך אפקיד רוחי' וגו', רוח נפקד כו', עד כאן לשונו.

יזהר האדם בעת השכיבה בלילה להכניס בלבו יראת הבורא יתברך שמו. וזה לשון פרשת בחקתי (ק"ג, ב), רבי יוסי פתח 'רגזו ואל תחטאו' כו' (תהלים ד, ה), אבל בשעתא דרמש לילא ובר נש שכיב על ערסיה, כמה גרדיני גימוסין מתערין בעלמא ואזלין ושאיין, ובני נשא בעאן לארגזא מקמי קודשא ב"ה ולדחלא מניה בגין דלא ישתכח נפשיה בגווייהו וישתזיב מינייהו [רבי יוסי פתח 'רגזו ואל תחטאו' כו', אבל בשעה שמחשיך הלילה ואדם שוכב על מיטתו, כמה מבקשי דין מתעוררים בעולם והולכים ושטים, ובני אדם צריכים להרגיז עצמם מלפני הקב"ה ולירא מפניו כדי דלא תימצא נפשו בתוכם וינצל מהם], עד כאן לשונו.

גם יזהר האדם שלא יישן יחידי בבית, כמבואר בגמרא דשבת (קנ"א, ב), ובזוהר הקדוש פרשת בראשית (י"ט, ב) וזה לשונו, אדם מאה ותלתין שנין כו', עד דאתת נעמה ומגו שפירו דילה טעו בני האלהים בתרה עז"א ועז"ל ואולידת מנייהו, ומינה אתפשטו רוחין בישין ושדין בעלמא דאיהי אזלא משוטטת בלילות ואזלא בעלמא והייכין בבני נשא ועבדי לון דאושדן קרי, ובכל אתר דאשכחן בני נשא גיימין יחידאין בביתא שרן עלייהו ואחידן לון ומתדבקן בהו ונטלי מנייהו תאובתא ואולידת מנייהו, ותו פגעין ביה במרעין ולא ידע כו' [אדם מאה ושלושים שנה כו', עד שבאה נעמה ומתוך יפיה טעו אחריה בני האלהים עז"א ועז"ל והולדה מהם, וממנה התפשטו רוחות רעות ושדים בעולם שהיא הולכת משוטטת בלילות והולכת בעולם ומשחקת בבני אדם ועושה להם ששופכים קרי, ובכל מקום שנמצאים בני אדם ישנים יחידיים בבית שורה עליהם ואוחזתם ומתדבקת בהם וגוטלים ממנה חמדה ומולידה מהם, ועוד פוגעים בו במחלות ולא יודע כו'], עד כאן לשונו. ויפק רצון מה' שוכן מעוונה, חן יתן לידידי שינה.

ברוך אתה ה' כו' המפיל חבלי שינה, זה לשון אבודרהם, פירוש חבלי שינה, חלקים מחלקי השינה. ויש מפרשים חבלי שינה כמו חבלי יולדה, שכשאדם עומד זמן רב ואינו ישן חבלי שינה וצירים אוחזים אותו, ואנו מברכים על השינה מפני שהיא מצרכי בני אדם, שמתוך שאדם ישן קמעא עומד ויגע בתורה. ותנומה על עפעפי ומאיר לאישון בת עין, על שם (דברים לב, י) 'יצרנהו כאישון עינו', ורצה לומר שכשהאדם חפץ מאד לישן מחשיך אישון בת עינו, וכשישן ומקיץ מאיר אישון בת עינו, וזהו ומאיר לאישון בת עין פירוש כשיקום משנתו, עד כאן לשון האבודרהם. ויזהר האדם מאוד לומר הנוסח ומאיר לאישון בת עין, כי כן הנוסח בגמרא והובא בטור גם כן, גם בכתבי האריז"ל כתוב בתיבות אלו גם כן כוונה עצומה. והאר עיני פן אישן המות, זה לשון אבודרהם, כלומר שתחזור בי נשמתו ולא תהא שינתו עולם. ברוך אתה ה' המאיר לעולם כלו בכבודו, פירוש שמעמידם ממיטתם לאור היום לילך כל אחד לעסקיו, עד כאן לשון האבודרהם.

יזהר האדם ללמוד קודם שינתו, וגודל מעלתה מבואר בגמרא. וזה לשון פרשת משפטים (ק"ט, ב), זכאין אנון ישראל דקרבין רוחין דלהון קרבנין קדם ה' בכל לילא ולילא, דרוחא דלהון היא העולה לגביה, אי סליק לה בתורה ובמצוה בתורה דאיהו עשר אמירן כו', זכאה מאן דסליק לה במצוה כו' בגיניה אתמר (תהלים לא, ו) 'בידך אפקיד רוחי' וגו', רוח אתפקד כו' [אשריהם ישראל שמקריבים רוחותיהם קרבנות לפני ה' בכל לילה ולילה, שרוחם היא העולה אליו, אם מעלה אותה בתורה ובמצוה בתורה שהיא עשר דברות כו', אשרי מי שמעלה אותה

בקשת רבינו בצוואתו:

בקשתי היא במאד מאד שיקבעו בו שעור לימוד בכל יום, ומבטיח אני אותם שאהיה מליץ טוב בתמידות בעדם בעולם העליון,

מתוך ספרי הגה"צ רבי יצחק הכהן
ב"ר אשר אנטשיל ז"ע - הצדיק הרב הוברמן מרעננה

הרה"ק! ניתן לשמוע וורטים וסיפורים מהבן לאשרי ברכת משולשת ז"ע
בקול הישועות 0733-454-554 שלווחה 7

עורך: הרב עוזיאל אדרי
רב המרכז הרפואי סורוקה

משה רבינו הגואל כי שורשו מהדעת העליון

ובזכות משה נברא העולם שנאמר 'בראשית' (בראשית א, א), ומשה נקרא 'ראשית' דכתיב 'זוירא ראשית לו' (דברים ג, כא).

ואם תאמר והלא אדם הראשון נחשב לראשית הבריאה, שהוא היה הנברא הראשון. יש לומר שאדם הראשון היה הנברא הראשון בגשמיות, אבל משה רבינו ע"ה היה הנברא הראשון ברוחניות.

וזהו שנאמר בהמשך הפסוק 'את השמים ואת הארץ', ראשי תיבות 'את השמים ואת הארץ' שם הקדוש הנקרא אצל המקובלים 'שם הדעת' שהוא 'אקו"ה', וכמו שכתב בזהר הקדוש (ח"א רנא, א) 'שם הדעת' הוא גושפנקא דחתיים בה שמיא וארעא, הוא חותם המלך מלכו של עולם שבו ברא את העולם. וזה היה שורשו של משה רבינו ע"ה שם 'הדעת', ועל כן גם כן דורו דור המדבר נקרא 'דור דעה'. כאומרם ז"ל במדרש רבה (במדבר פ"ט, ג), 'זיתן אלקים חכמה לשלמה, ויחכם מכל האדם, ודרדע' (מלכים-א, ט-יא). מהו 'ודרדע' זה דור המדבר שהיה בהן 'דעה'. וכן בפסיקתא רבתי (פ"ד, ט), 'ודרדע' זה דור המדבר, ולמה היו קורא אותו 'דרדע', שהיו דור כולם מלאים 'דעה'. (וכן כתב בספר 'פרי הארץ' (בלק)).

והנה ידוע שמשם היה 'הדעת' של כל ישראל. וראה באריכות בכתבי האר"ז 'בשער הפסוקים' (שמות סימן א). שמשם רבינו ע"ה היה 'הדעת העליון' בעצמו. ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף (שמות א, ח). סיבת הגלות שגלו ישראל בין האומות כי אדם הראשון היה כולל כל הנשמות, וכל העולמות. וכשחטא, נפלו ממנו כל הנשמות ההם לתוך הקליפות, הנחלקות לשבעים אומות, וצריכים ישראל גלות בכל אומה ואומה, ללקט שושני הנשמות הקדושות, שנתפזרו תוך הקוצים ההם. וענין גלות מצרים, כי אז רוב הנשמות ההם או כולם היו שם מעורבות בין הקליפות הנקראים מצרים. שהיו ניצוצות קרי של נשמות קדושות שהוציא והוליד אדם הראשון בק"ל שנים שהיה בנידוי מן הדעת עצמו העליון. (כאומרם ז"ל במסכת עירובין יח, ב), אמר רבי ירמיה בן אלעזר כל אותן השנים שהיה אדם הראשון בנידוי הוליד רוחין ושידין ולילין, שנאמר 'זיחי אדם שלושים ומאת שנה ויוולד בדמותו כצלמו'. (בראשית ה, ג). מכלל דעד האידנא לאו כצלמו אוליד. מיתגיב היה רבי מאיר אומר אדם הראשון חסיד גדול היה, כיון שראה שנקנסה מיתה על ידו, ישב בתענית מאה ושלשים שנה,

'ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך אלוקים לפרעה ואהרן אחיך יהיה נביאך, אתה תדבר כל אשר אצווך ואהרן אחיך ידבר אל פרעה ושילח את בני ישראל מארצו' (ז, א-ב). יש לדקדק מדוע בפסוק הראשון כשמדבר על משה רבינו ע"ה נאמר 'לפרעה', ובפסוק השני כשמדבר לגבי אהרן נאמר 'אל פרעה'.

להבין זה נקדים דברי רז"ל במדרש ילקוט שמעוני (בפרשתנו, רמז קפ). 'ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך אלקים לפרעה' (שמות ז, א). זה שאמר הכתוב 'שאו שערים ראשיכם ויבוא מלך הכבוד' (תהילים כד, ז). שחולק כבוד ליראיו, כיצד מלך בשר ודם אין משתמשין בשרביטו, ומשה השתמש בשרביטו של הקב"ה שנאמר 'ויקח משה את מטה האלקים בידו' (שמות ד, כד). אמר הקב"ה למשה הרי עשיתי אותך כמותי, לפרעה אני נקרא אלקים, ובו בשם בראתי את העולם שנאמר 'בראשית ברא אלקים' (בראשית א, א), ובו בשם 'ראה נתתיך אלקים לפרעה'. ותמוה מה שייכות זה לזה, שבשם 'אלוקים' ברא הקב"ה את העולם, ובשם 'אלוקים' קרא הקב"ה למשה 'ראה נתתיך אלקים לפרעה'.

אך אחר נטילת רשות מהקב"ה ומתורתו הקדושה, יש לומר שמשם רבינו ע"ה היה ראשית הבריאה והוא היה הנברא הראשון וכדלקמן, ואולי יש לפרש את הפסוק כן 'בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ', 'בראשית ברא' מדוע תיבת 'ברא' נאמרה בלשון 'נסתר' ולא כתוב מי הוא שברא, ויש לומר הכוונה היא על בחינת אין סוף של הקב"ה ברוך הוא, ולכן לא נכתב מי ברא כי באמת אין לבחינה זו שום שם או הגדרה כלשהי.

ועל פי מה שכתב בזהר הקדוש (תיקוני הזוהר יח, ב). במאמר 'פתח אליהו' הנביא זכור לטוב, הקב"ה עליון על כל העליונים, סתום על כל סתומים, אין מחשבה תופסת בך, ריבון העולמים, אתה הוא עילת העילות וסיבת הסיבות ואין מי שידוע בך כלל.

ויתבאר המשך הפסוק כך, ואת מה ברא הקב"ה, את 'אלוקים', כלומר האין סוף ברוך הוא הקב"ה שאין לו הגדרה, ואין שום מחשבה תפיסה בו כלל, ברא את מי שנקרא בשם 'אלקים', שהכוונה הוא על משה רבינו ע"ה שנאמר 'ראה נתתיך אלוקים לפרעה', ובשבילו נברא העולם, כאומרם ז"ל במסכת סנהדרין (צח, ב) אמר שמואל לא אברי עלמא לא נברא העולם אלא למשה. וכאומרם ז"ל במדרש רבה (פ"א, ד) ו'בילקוט שמעוני' (בראשית, רמז ב), אמר רבי ברכיה בשביל

הבטיח בהקדמת ספריו: כל הלומד יוגיד בשמי דברי תורה, אני מתפלל עליו תפילה קבועה בכל יום ואמליץ טובה עליו לישועות מכל צרה, לשפע בכל טוב של קדושה והצלחה ברוחניות ובגשמייות בעוה"ז ובעוה"ב, ושיתעורר ליבו ברוח טהרה ויראת שמים לעבודת ה' באמת ובלבב שלם.

ברכה משולשת

מתוך ספרי הגה"צ רבי יצחק הכהן
ב"ר אשר אנטשיל זי"ע - הצדיק הרב הוברמן מרעננה

וכן היה 'איש האלקים' שנאמר 'וזאת הברכה אשר בירך משה איש האלוקים את בני ישראל' (דברים לג, א). וכן בתהלים (צ, א) 'תפילה למשה איש האלוקים'. וכאומרם ז"ל במדרש רבה (דברים פ"א, ד), 'וזאת הברכה אשר בירך משה איש האלוקים את בני ישראל' (דברים לג, א), אמר רבי תנחומא אם 'אלקים' למא 'איש' ואם 'איש' למא 'אלקים', אלא בשעה שעלה לרקיע 'איש' ומהו 'איש' לפני המלאכים שכולן 'אש', ובשעה שירד מן הרקיע 'אלקים' מנין שכתוב 'וייראו מגשת אליו' (שמות לד, ל). דבר אחר, בשעה שעלה לרקיע 'אלקים' כשם שאין המלאכים אוכלין ושותין אף הוא לא אוכל ולא שותה, מנין שנאמר 'זיהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה' (שמות לד, כח). דבר אחר, מהו 'איש' האלקים אמר רבי אבין מחציו ולמטה 'איש' מחציו ולמעלה 'אלקים'.

ועל פי זה יתבאר למה בפסוק הראשון אצל משה רבינו ע"ה נאמר "לפרעה", ובפסוק השני אצל אהרן הכהן ע"ה נאמר "אל פרעה". כי הנה אמרו רז"ל בזהר הקדוש (ח"א כא, ב, ח"ג נג, ב). משה הוא בעלה דמטרוניתא השכינה הקדושה, ואהרן שושבינא דמטרוניתא. ועל כן "לפרעה" (385). גימטריה "שכינה" (385). כי על משה שרתה השכינה. ואילו אצל אהרן "ואהרן יהיה נביאך" כתיב גביה "אל פרעה", ותדע כי "אל פרעה" (386). גימטריה "דוד בן ישי" (386). והכוונה כאומרם ז"ל בזהר הקדוש (ח"ג ברעיא מהימנא רטו, א) "פנתח זה אליהו", שאליהו הנביא מבשר הגאולה שיבוא עם משיח בן דוד הוא היה מזרעה של אהרן הכהן ע"ה, שנאמר 'פינתח בן אלעזר בן אהרן הכהן' (במדבר כה, יא).

וכאומרם ז"ל בפרקי דרבי אליעזר (פכ"ט), וירא ויקום וילך אל נפשו (מלכים-א יט, ג), עמד אליהו וברח מארץ ישראל ובמלט, נגלה עליו הקב"ה ואמר לו מה לך פה אליהו, קנא קנאתי, אמר לו הקב"ה לעולם אתה מקנא. קנאת בשטים על גלוי עריות. שנאמר 'פנתח בן אלעזר בן אהרן הכהן' (במדבר כה, יא), וכאן אתה מקנא. חיך שאין ישראל עושין ברית מילה עד שאתה רואה בעיניך, מכאן התקינו חכמים שהיו עושין מושב כבוד למלאך הברית, שגנרא אליהו זכור לטוב מלאך הברית, שנאמר 'הגבי שולח מלאכי ופינה דרך לפני ופתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים ומלאך הברית אשר אתם חפצים הנה בא אמר ה' צבאות' (מלאכי ג, א).

ולפי זה יתבאר שאצל אהרן נאמר "אל פרעה" שבגימטריה "דוד בן ישי", כי אליהו הנביא זכור לטוב שהוא מזרעו של אהרן "פנתח הוא אליהו" יבוא עם משיח בן דוד שהוא מזרעו של "דוד בן ישי" דוד המלך ע"ה, וכמו שאנו אומרים בזמירות של מוצאי שבת קודש אליהו הנביא במהרה יבוא אלינו עם משיח בן דוד, אמן בן יהי רצון תיכף בימינו.

ופירש מן האשה מאה ושלשים שנה, והעלה זרזי תאנים על בשרו מאה ושלשים שנה). נמצא, כי כל אותם השדין רוחין שנבראו כאותם ק"ל שנה שפירש אדם מחוה כנודע כולם נשמות עליונות קדושות מבחינת הדעת, ונתערבו בקליפות, וצריכות גלגולים רבים לצרפם וללבנם, עד תום חלאתם מהם על ידי גלגולים רבים. ולכן תמצא, כי לא נולדה אומת ישראל עד יעקב ואילך, כי כל רוב הנשמות היו מעורבות בקליפות, והיו הולכות ומתבררות ומתגלגלות מדור לדור. ולא התחילו תיקונם עד יעקב בחיר שבאבות שתקן את אדם הראשון. וגם אז התחיל תיקון בניו, הם הנשמות הנזכר, והיו מתבררים והולכים בגלות מצרים, עד שיצאו ישראל ממצרים. וזהו סוד פסוק ג'וי מקרב גוי (דברים ד, לד). כי היה ממש בתוך קרבם של הקליפות, והיו גוים כמותם, ובצטרפו ונתלבנו ונלקחו מקרב הגוים ההם ממש. והנה התחלת גלגולם היה בדור המבול, אחר כך נתגלגלו פעם ב' בדור הפלגה, אחר כך נתגלגלו פעם שלישית באנשי סדום. והנה אחר שנתגלגלו ג' פעמים בג' דורות הנזכר, אז חזרו להתגלגל פעם רביעית במצרים, בבני ישראל, ואז התחילו ליתקן. ועתה נבאר ענין גאולתם למה על ידי משה רבינו ע"ה, הנה משה רבינו ע"ה הוא בחינת 'הדעת' שהם בחינת כל בני ישראל שבאותו הדור דגלות מצרים כנזכר. וגם כל הערב רב שיצאו ממצרים, כולם ענפים וניצוצות שיצאו מן הדעת עצמו העליון, והם ענפי של משה רבינו ע"ה. אלא שישאל היו נתקנים, והערב רב לא היו נשמות נתקנים עדיין כפי הראוי להם. והנה זמן גלות מצרים שם כנסנו לך בני ישראל היו רד"ז שנים. ובק"ל שנים הראשונים התחילו הענפים להתגלגל בכני ישראל ובערב רב כנזכר, והיו נצרפים ומתלבנים ומתבררים הטוב מן הרע. ולא נגמר ברורם עד תשלום ק"ל שנים ההם, כדוגמת ק"ל שנים שפירש אדם והולידם כנזכר. ואחר שנשלם גלגולם ובירורם אז נולד משה רבינו ע"ה, כנודע כי משה היה בן פ' שנה בצאתם ממצרים. והנה ק"ל ושמונים הם רד"ז, כי לא יכול משה שהוא 'הדעת' עצמו הטוב לבא. עד שיתבררו ניצוצותיו הטוב מן הרע, ולכן כשנשלם בירורם נולד הוא. ונמצא כי משה היה שורש הדעת עצמו, בבחינת הטוב של הקדושה. וענפיו הם הנקראים 'דוד דעה' בני ישראל שיצאו ממצרים.

נמצא שמשה רבינו ע"ה ראשית הבריאה שהוא היה 'בבריאת העולם' כי שורשו משם 'הדעת' כנ"ל, ואחר כך היה גם כן 'בדור המבול' כאומרם ז"ל על הפסוק של המבול במסכת חולין (ק"ט, א), משה מן התורה מנין, 'שבגם הוא בשר והיו מיו מאה ועשרים שנה' (בראשית ו, ג). וגם כן היה משה 'בדור האבות' הקדושים כאומרם ז"ל בזהר הקדוש (ח"ב כג, א) ובתיקוני זוהר (כט, א), יעקב ומשה כחזא אזלין, משה מלגאו ויעקב מלבר, והם בחינה אחת.

לישועתך קויתי

על שולחנו של הגאון המקובל
איש האלקים הרב שמשון חיים בן הרב נחמן מיכאל נחמני ז"ע
מחבר הספרים הקדושים זרע שמשון ותולדות שמשון

פרשת וארא תשפ"ה | גליון מס' 483

לכן דרש רבי אבין ולמד ממימתת הדגים, כי ממכת דם העשירו ישראל. ואחר שכבר היו עשירים, היה להם די ממון, כדי לקנות מאכלים. ושוב, לא היו צריכים דווקא למאכל הדגים החינמיים.

ובעיקר הדבר, שהעשירו ישראל ממכת דם, עדיין יש לדקדק, הלא הבטחת ז'אחרי כן יצאו ברכוש גדול, נאמרה על עת יציאתם ממצרים. ומדוע איפה, העשירו כבר כעת. ועוד, שהלא כבר הודיעם הקדוש ברוך מראש, כי סופם לזכות ברכוש גדול, ככתוב (לעיל ג כא), 'והיה כי תלכון לא תלכו ריקם'. ומה צורך היה, להקדים ולהעשירם.

ויש לומר, על פי מאמר רבי פנחס בר חמא (בבא בתרא קטז), 'קשה עניות בתוך ביתו של אדם, יותר מחמישים מכות'. והנה במצרים הלא לקו חמישים מכות, (ראה הגדה של פסח), בכוונה שידעו המצריים, שהם מוכים וסובלים, בשביל מה שעשו ישראל. ואם יהיו ישראל עניים באותה שעה, נמצא שהם מוכים יותר מן המצריים, ואין כל הבדל ביניהם.

לכן, העשירו ישראל ממכת דם, כדי שיהא ניכר ההבדל ביניהם לבין המצריים, שהמצרים מוכים ואילו בני ישראל, הולכים ומעשירים.

עוד יש לומר, על פי דברי הזהר הקדוש (פרשת בא לג.), כי בתחילה רצה פרעה להרוג את כל בני ישראל. אך איוב שהיה מיועציו, יעץ לו שלא ינהג כן. אלא בתחילה ישתלט על ממונם ובהמשך, ישתעבד בגופם בעבודה קשה. וכנגד זה, העניש הקדוש ברוך הוא את איוב, שבאותו דין ממש, יהא הוא נידון. וכפי שאכן היה, אשר בתחילה נענש איוב בממונו, ולאחר מכן בגופו.

והוא הדין, כלפי עונשם של מצרים, שהיה במידה כנגד מידה. בתחילה לקו בממונם, כהיותם נאלצים לתיתו לבני ישראל, עבור מים לשתות. ורק לאחר מכן, לקו בגופם בשאר המכות.

(זרע שמשון פרשת וארא, מאמרים ח ט)

ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה. (ספוט 1 כה)

מבנות פוטיאל - מזרע יתרו שפיטם עגלים לעבודה אלילים. ומזרע יוסף שפטפט ביצרו.

(רש"י)

הנה אמרו חכמים (בבא מציעא נח:), 'אם היה בעל תשובה, אל יאמר לו, זכור מעשיך הראשונים. אם היה בן גרים, אל יאמר לו, זכור מעשה אבותיך'. כיון שכן יוקשה מאוד, איך מזכירה כאן התורה, את גנותו של יתרו, שהיה בעברו מפטם עגלים לעבודה זרה.

ונראה לומר, כי גם כינוי זה, שבח הוא ליתרו ולצאצאיו. ומדוע, משום שבא ללמדנו, שעל אף שהיה יתרו אדוק כל כך בעבודה זרה, עד שפיטם עגלים עבורה, למרות זאת התנתק ממנה לגמרי, עד שאפילו שכח את שמה.

ולזאת רומזת תיבת 'פוטיאל', כי שמו של שם השכחה הוא 'פוטה'. וזהו 'פוטי אל', ששכח לגמרי מאל נכר. או 'פוטי - אל', ששכח מעבודה זרה, ובא לדבוק בא-ל חי.

(זרע שמשון פרשת וארא, מאמר ה)

והדגה אשר ביאור מתה. (ספוט 1 כה)

אמר רבי אבין הלוי ברבי, ממכת דם העשירו ישראל. כיצד, המצרי וישראל בבית אחד, והגיגית מלאה מים... וישראל שותה מים והמצרי דם. כשהיה לוקח מישראל בדמים, היה שותה מים. מכאן העשירו ישראל. (ספוט רכה ט ז)

יש לנו להתבונן, איך למד רבי אבין מכך שהדגה מתה, כי ממכת דם העשירו ישראל.

ויש לפרש, בהקדם הערה נפלאה. כי הנה בני ישראל במצרים, היה מזונם דגים ובחינם. וכמאמר הכתוב (במדבר יא ה), 'זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם'. נמצא אם כן, שמימתת הדגים גרמה להם נזק, שכן, מה יאכלו מעתה, אחר שדגים אין וכסף מגלן, לרכוש מאכלים אחרים. וזהו דבר שאינו מסתבר, כי המכה שבאה להעניש את המצרים, תגרום נזק לבני ישראל.

קול הישועות

פנינים ומוסרי השכל בפרשת השבוע
מתורת הזרע שמשון זי"ע

0733-454-554

לפרטים, הערות והארות, הקדשות
והנצחות: 05276-97791
לקבלת הגליון במייל:
z0772027554@gmail.com

הפעילות בחסות מידעדרום:
08-9979095

כל הזכויות שמורות ניתן להדפיס לצורך
אישי בלבד

נא הצטרפו לתורמים הרבים
ותראו ישועות
~ עמודות נדרים פלוס <
תולדות שמשון
~ קול הישועות 0733-454-554
~ הפקדה בבנק: 20-489-411390
על שם תולדות שמשון

לרפואת וישועת עם ישראל.

עריכת והפצת הגליונות לזכות:
אברהם ישעיהו בן לאה, מיכאל בן
דבורה, יעקב יואל בן סימא שמחה,
ישראל בן חיה אהובה וזוג מלכה שושנה
בת שירה לאה, הדסה בת ליבי, יצחק
פנחס בן ביילא, רחמים בן חנה ברכה,
ניסים בן מרסל, חיים מאיר בן עלקא,
שמעון בן תמר, יעקב בן תמו ומסעודה
מרסל בת פרחא,

לרפואה שלמה

חיה בת שולמית שרה, הדסה בת ליבי,
הרב יוסף בן מזל טוב, מכלוף בן ימנה

לעילוי נשמות:

שירה לאה בת יעקב הכהן,
דבורה רות בת לייבל לואיס,
יצחק בן עיישה, שלום פרץ בן חיים,
מרדכי בן שושנה, קלודין מזל בת סול,
דורה דינה בת סטה

לזיווג הגון בנקל בקרוב, ובני חיי ומזוני:
יצחק חי בן טובה,
חוה לאה בת פלורה,

מכון תולדות שמשון

לז"נ הגאון המקובל חסידא קדישא
רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זי"ע
ללמוד • להתענג • להושיע

מדברי הבן לאשרי זי"ע (פרשת קרח):

ז'לענ"ד נראה, שמזמן חתימת תורתנו
הקדושה והתלמוד, ששם נזכרים כל נשמות
חדשות והגלגולים, נתן הקב"ה לתלמידי
חכמים כח החידוש, וכל דבר על ידי צירופים
חדשים יש בהם אחיזה לנשמות מגולגלות
חדשות. ועל כן תראה פלא, שיש ספרי גדולי
ארץ יקרים מפז, ואין לומד בהם, וספרים
מקטנים, שממש חוטפים אותם ונדפסים
כמה פעמים. ולדעתי, בספרים שנמצאים
צירופי נשמות שבאותו הדור, יש להם קונים
כי נמשכים הנשמות אחריו. וספר שכבר
אותן הנשמות עברו מהעולם, אין להם קונה
ולומד, וכמו שמצינו בחוני המעגל בתענית,
שקם בדור אחר, לא היה להם המשכה אליו.
כמוכן אין כוונתי לספרים כללים כמהרש"א,
דזהו כמו במלאכי השרת, שיש קיימים
כמיכאל וגבריאל, ויש חדתיך נבוט לצפרא,
ואחר כך חלפין, וכמו כן בספרים. אבל גם
זה, לפעמים אחר כמה דורות בא גלגול אותן
נשמות, ומבקשים ומדפיסים עוד
הפעם אותו הספר, וכשתעיין
היטב בזה, תראה פלאות התמים
דעות, איך מנהיג העולם על ידי
תורתנו הקדושה!

